

Településfejlesztési füzetek
különszám

Irányelvek

*az európai falvak és vidéki
térségek fenntartható fejlődéséért*

A kiadvány az Európai Vidékfejlesztési és Falumegújítási Munkaközösség Leitbild (2009) der Europäischen ARGE Landentwicklung und Dorferneuerung für eine nachhaltige Entwicklung europäischer Dörfer und Landgemeinden c. kiadvány alapján készült.

Szerkesztette:

Ivona Cimermanová (Szlovákia), Beatrix Drago (Bajorország, Németország),
Jan Florian (Csehország), Arno Frising (Luxemburg), Bernd Gressler (Tübingia, Németország),
Dieter Gubbels (Németajkú Község, Belgium),
Henning Kuschnig (Szászország, Németország), Ónodi Gábor (Magyarország),
Michael Schaloske (Északrajna-Vesztfália, Németország),
Peter Schawerda (Európai Vidékfejlesztési és Falumegújítási Munkaközösség, Bécs, Ausztria),
Karl Trischler (Alsó-Ausztria, Ausztria), Ryszard Wilczynski (Opole, Lengyelország)

Vezető szerkesztő:

Theres Friewald-Hofbauer

Fordította:

Dr. Ónodi Gábor

Sorozatszerkesztő, lektor:

Madaras Attila

Fotók:

Europäische ARGE Landentwicklung und Dorferneuerung, Patkós stúdió

ISBN 978-963-9208-26-1

Nyomdai előkészítés:

Pixelgraf Bt., Kecskemét

Nyomás:

Print 2000 Nyomda Kft., Kecskemét

A kiadvány a Patkós Stúdió gondozásában jelent meg 2011-ben környezetbarát újrapapíron.

1. Bevezetés, a vidéki Európa

Európa területének mintegy négyötöd része vidéki jellegű. Az összeurópai munkahelyeknek több mint a fele itt található, a lakosságnak pedig kereken a fele vidéki térségekben él. Míg ez a vidéki lakosságszám folyamatosan csökken, a vidéki térségek területi aránya csak csekély mértékben csökken a városias térségek javára.

Sokféle vidéki térségtípus létezik, egymástól nagyon eltérő tulajdonságú életfeltételeket, gazdasági lehetőségeket kínálnak.

- Az értékes természeti kincsekkel, a különleges mezőgazdasági adottságokkal, vagy idegenforgalmi nevezetességekkel bíró vidéki térségeknek sajátos, egyedi jellegű kihívásokkal kell megküzdeniük.
- A nagyvároskörnyéki térségek agglomerációs övezetökké besűrűsödve fejlődnek, melyeket a lakosságuk lélekszámának gyors növekedése, intenzív területhasználat, az eredeti tájszerkezet szétesése és az ott élők identitástudatának elgyengülése jellemez.
- Ezzel ellentétben pedig, a gyakran rendkívül vonzó táji adottságokkal bíró, ám periférikus fekvésű területek kénytelenek szembesülni a népességük elvándorlásával, az elöregedéssel, a munkanélküliséggel, a gazdasági szektorok kiüresedésével.

A természeti, kulturális és történelmi különlegességek, a gazdaság- és társadalompolitikai keretfeltételek, az infrastrukturális ellátottság, valamint a nagyvárosoktól való távolságok mind-mind szerepet játszanak a nagymértékű különbségek kialakulásában. Markánsan megjelennek ezek észak és dél, régi és új tagállam viszonylatokban, de még egyes országokon belül is jelentős különbségek alakultak ki.

Nagyok az eltérések a vidéki térségektől elvárt funkciók jellegétől is, attól függően, hogy azoknak a „lakóhelyi”, „környezet- és természetvédelmi”, „szabadidős, rekreációs” vagy éppen „termelési-gazdasági” rendeltetéseknek kell-e megfelelniük.

A falvak mindig is állandó változásban voltak és vannak, és mindig változó életformáknak, megélhetési lehetőségeknek nyújtanak teret. A növekvő mobilitás, az információs és kommunikációs technológiák lebontják a térbeli határokat. Sok helyen fellazulnak a hagyományos társadalmi struktúrák, és a falusi életforma keveredik a városi mintákkal.

Város és falu között a kölcsönös kapcsolatok és függőségek egyre sűrűbb szöveget alakul ki. Számos új kihívás, lehetőség és esély, de párhuzamosan ezekkel súlyos problémák is formálódnak, különösen ott, ahol a város-vidék viszonyban egyoldalú politikai vagy társadalmi-gazdasági erőfölény, nem kívánatos asszimilációs kísérletek, vagy önpusztító viszálykodások kerekednek felül.

Az Európai Unió vidékpolitikája

Azoknak a vidéki térségeknek, amelyek jövőre való képességük érdekében készek fellépni, az Európai Unió partnerséget kínál. Az unió már a Maastrichti Szerződésben célul tűzte ki a fejlődésben elmaradott területek, ezen belül a vidéki térségek elmaradottságának csökkentését, támogatva a gazdaság és a társadalom összehangolt erősítését.

A régiók és fejlesztési céljaink jelentősége az unió politikája számára az utóbbi években megnőtt, megindult a vidéki térségek integrált fejlesztését szolgáló aktív és offenzív politika.

Az Európai Unió kohéziós politikája számos eszközzel támogatja a vidéki térségek növekedését és fejlődését, messzemenően elutasítja a vidékfejlesztésre szánt eszközök csökkentésére és az agrárpiacok teljes liberalizálására irányuló követeléseket.

Az Európai Unió elmúlt években bekövetkezett öröndetes bővülése kemény kihívások elé állítja az unió strukturális és vidékfejlesztési politikáját, a mezőgazdasági üzemméretekben észlelhető szélsőséges különbségek és a vidéki térségekben regisztrált magas

Bevezetés, a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és a megvalósítás

Egyetértés, szándéknyilatkozat

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és
a megvalósítás

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

munkanélküliségi arányok miatt, valamint amiatt, hogy az új tagállamokban hiányoznak a vidéki lakosság érdekképviselőit szolgáló hatékony, civil társadalmi szervezetek. **Mindezeket figyelembe véve fogadta el**

2009 decemberében az Európai Vidékfejlesztési és Falumegújítási Munkaközösség közgyűlése az „Irányelvek az európai falvak és vidéki térségek¹ fenntartható fejlődéséért” c. dokumentumot.

2. Célok, ajánlások

Az Európai Vidékfejlesztési és Falumegújítási Munkaközösség azzal a meggyőződéssel jött létre és működik, hogy a vidéki térségek értékes részei Európa sajátos gazdagságának.

A munkaközösség tagjai meg vannak győződve arról, hogy a vidék kulcsszerepet töltsön be Európa fejlődésében, és a vidéki térség érdekében kifejtett politika az egész társadalom javát szolgálja.

A vidék fejlődését szolgáló politikának támogatnia kell a falvak és vidéki közösségek gazdasági fejlődését, hogy növekedjen ezzel a vidéki népesség foglalkoztatása, a helyi lakosok életminősége.

Hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a vidéki térségek önálló, egyedi és áttekinthető természeti, kulturális és települési terei maradjanak, vagy kialakuljanak, ahol hagyomány és innováció, forma és funkció egyenrangúak.

A vidék fejlődése csak olyan, a fenntarthatóság és a szubszidiaritás elveinek megfelelő politikára támaszkodva valósulhat meg, amely integrációs szándékokat támogat, számít az civil társadalom aktivitására, valamint a helyi és térségi szereplők hálózatainak kialakítására törekszik.

Európa vidéki térségeinek sikeres fejlesztése átfogó, innovatív és kreatív cselekvési stratégiát igényel, minden egyes terület egyediségének megfelelő megoldásokkal.

Mindehhez az interdiszciplináris, sokszínű horizontális és vertikális együttműködés szükséges az ágazati és földrajzi keretek közé szorított szemléletmód helyett.

Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy a vidéki térségek egyenrangúan, alárendeltség nélkül foglalhassák el és tölthessék be sajátos szerepeiket a nagyvárosok vonzáskörzetében és az agglomerációs térségekben. A falvak és centrumtelepüléseik közti kapcsolatok lehetőségeit egymástól különböző, de egyenértékű, a fejlődés útját közösen járó, de önálló partnerek közötti eredményes együttműködés esélyeiként kell kihasználni.

Ehhez a falusiaknak is rendelkezniük kell azokkal a képességekkel, amelyek az életfeltételeik javítását szolgáló elképzeléseik megfogalmazásához, saját erőforrásaik mozgósításához szükségesek.

De nem is csak a szűken vett helyi környezetükért kell tudniuk felelősséget vállalni, hanem képessé kell válniuk arra is, hogy síkra tudjanak szállni olyan térségi, nemzeti, közösségi és globális törekvések mellett, amelyek az ő sorsukat is érintik: pl. Globális Marshall Terv, Fair Trade (Méltányos Kereskedelem), Klímabarát települések mozgalmai, Cultural Villages (Kultúrfalu mozgalom); itthon: MAGOSZ, Faluszövetség, Falu-fejlesztési Társaság, vagy egyéb európai, országos és regionális hatáskörű civil érdekvédelmi szervezetek kezdeményezései.

¹ A német nyelvű eredeti szövegben szereplő „Landgemeinden” szó pontosan az egyes vidéki településeket (falvakat és kisvárosias központjaikat) „társközségi rendszerben” tömörítő közigazgatási egységeket jelenti. Ezt fordítottuk „vidéki térségeknek”, ami hazai viszonyainkra vonatkoztatva kistérségi társulást, több település területére kiterjedő fejlesztési célú akcióterületet is jelenthet, tekintettel arra, hogy Magyarországon 1990 óta nem létezik a közigazgatási értelemben vett „társközségi” rendszer. (A fordító)

3. Módszerek, stratégiák

A középpontban az ember áll

A fejlődés kulcsa az emberben van, intellektuális, szociális és érzelmi képességeiben, mások iránti kötelezettség- és felelősségvállalási készségében. A vidékfejlesztés során ezért kiemelten kell támogatni az önálló szándékokat, kezdeményezéseket.

A politikában, a közigazgatásban lehetőségeket kell biztosítani a lakosság számára a döntési folyamatokban való érdemi részvételre.

A részvételi lehetőségek bővülésétől hasznosabb megoldások várhatók, növekedhet a hivatali szervek munkájával való elégedettség, és költségcsökkentő hatásai is lehetnek.

Ezek feltételezhető sikerei ráadásul erősíthetik a közösséghez való tartozás érzését, és a szociális összetartást. Természetesen a részvételi lehetőségeket a közigazgatás vagy más fontos intézmények és szervezetek azon szakértői számára is fel kell kínálni, akik hozzáértő partnerként erre készeknek mutatkoznak.

A lakosságot csak állandó informálással, képességekkel lehet a döntési folyamatokban való részvételre ösztönözni. Képességeiket és készségeiket fejleszteni kell, egyrészt a problémák iránti fogékonyságuk erősítése érdekében, másrészt, hogy újszerű, együttműködéseken alapuló vállalkozásokba is bele merjenek vágni.

A lakossági részvétel intézményi kereteit tudatosan ki kell alakítani. Konkrétan a tájékoztatás, kommunikáció feltételeit kell megteremteni, amelyek biztosítják a lakosság és választott képviselőik folyamatos kapcsolat-tartását, egymás iránti bizalmát. Csak így lehet a megosztott felelősségvállaláson alapuló helyi közösségek kialakulását elősegíteni.

Szubszidiaritás és felelősségteljes kormányzás

A térségi, nemzeti és európai szintű fejlesztéspolitiká legfontosabb feladata az, hogy a kistérségeknek elegendő forrást, de emellett elegendő mozgásteret is biztosítsanak, hogy a szubszidiaritás elve érvényesülhessen. A független községek önkormányzatai ez ügyben nélkülözhetetlenek.

Csak rajtuk keresztül közvetíthető a polgárok iránt érzett felelősség, és szerezhető meg a lakosságtól a politika iránti bizalom.

A politikának tisztességes, megvalósítható és hosszabb távon is megbízható távlatokat kell nyitnia a lakosság számára.

Ezek a távlatok képezik az alapját a szellemi és anyagi körülményeik folyamatos gyarapodásához szükséges elképzeléseiknek, konkrét aktivitásaiknak.

A helyi politikának következetesnek és átláthatónak kell lennie. A határozatokról, az állások betöltéséről, a megbízások odaítéléséről szóló döntéseket objektív kritériumok szerint kell meghozni. Ahol ennek a feltételei még kialakulatlanok, ott független ellenőrző testületeket kell felállítani. A politikának és a közigazgatásnak egymást kölcsönösen segítve kell együttműködni.

Összehangolás

A vidékfejlesztés stratégiáját sokrétűen kell megszervezni. A gazdaság, az infrastruktúra-fejlesztés, a környezetvédelem, a mezőgazdaság, a kultúra és a szociális ügyek politikáit, de egyéb ágazatok politikáit is össze kell hangolni, hogy joggal beszélhessünk átfogó vidékfejlesztésről.

Az összhangot biztosító egyeztetéseknek kis- és nagytérségi szinteken egyaránt meg kell történniük, és eredményeiknek minden politikai szinten meg kell jelenniük.

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és
a megvalósítás

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és
a megvalósítás

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

Kerülni kell az olyan torzulásokat, amelyek a kulturális és szociális intézmények rovására történnek. Ellenkezőleg, különleges hangsúlyt kell fektetni a tudomány, a művészet és más kreatív területek műveléséhez szükséges képességek, készségek fejlesztésére.

Területileg integrált, összehangolt vidékfejlesztés csak a támogatási programok és felelősségek rugalmas kombinációival és lakosságbarát finanszírozó intézményekkel együtt történhet. A lakosságot tanácsadással, egyéb igazgatási, adminisztratív jellegű szolgáltatásokkal kell segíteni.

Együttműködés

A falusi települések közötti kistérségi szövetségek és együttműködési programok nélkülözhetetlenek a vidék sikeres fejlődéséhez. Olyan problémák közös felelősséggel vállalt megoldása válik ezekkel lehetővé, amelyekkel az egyes települések külön-külön nem tudnának megbirkózni.

A településközi együttműködés nemcsak azért fontos, hogy kifelé erősebbnek tűnjék a kistérség, hanem azért is, hogy kialakuljon és erősödjön meg a kistérségen belüli, közös értékeken és kultúrán alapuló identitás.

A térségi együttműködés a fejlesztési célok hatékony, az egyes programok közti előnyös kölcsönhatásokat is kihasználni képes megvalósításának egyik fontos feltétele is.

Jövőbeli fontos feladata a falusi közösségek fejlesztőinek, hogy ösztönözzék, támogassák, segítsék az értelmes térségi együttműködések.

A falumegújítás, a település- és térségfejlesztés, a területileg integrált vidékfejlesztés és a területfejlesztés összehangolása azért fontos, hogy a megújulás és újjáéledés önálló mozgalma beinduljon, fennmaradjon, és ennek dinamikájából mindenki profitálhasson.

Egyes települések, kistérségek, a területfejlesztési stratégiákhoz kapcsolódva, helyi hálózati kapcsolataik segítségével sikeresen fejleszthetik előnyös jellegzetességeiket.

A falvak, kistérségi társulások ma már kapnak elegendő tájékoztatást ahhoz, hogy a nemzeti, nemzetközi és uniós szinten folyó politikákat megérthessék. Ezek birtokában törekedhetnek arra, hogy azok alakításában is tudatosan részt vegyenek. A nagytérségi politikának kötelessége, hogy gondoskodjon a kistérségi politikák mozgásterét biztosító körülményekről.

Partnerségek

A kibontakozás lényege a vidék és városa közötti együttműködésben rejlik, melynek során mindkét fél a maga sajátos erőforrásait és lehetőségeit nyújtja a másiknak, és mindkét fél haszonnal el is tudja fogadni a másiktól azt, amit kínál. El kell kerülni a várost és a vidékét egymás ellen kijátszani szándékozó törekvéseket, és azokat az asszimilációs szándékokat, melyek sajátos jellemzőiktől fosztanak meg az identitásukat megalapozó, értékes élettereket.

Nem egyforma, hanem azonos értékű életfeltételekre kellene törekedni, és olyan egyensúlyra, amely magas életminőséget biztosít mind a városban, mind pedig vidéken.

A gyümölcsöző város-vidék partnerségek szempontjából különösen hasznos lenne az „integrált városfejlesztés” és az „integrált vidékfejlesztés” elveinek összehangolása.

A köz- és a magánszféra együttműködése is igen jótékony lehet a fejlődés dinamizmusára nézve, ha az nem csupán finanszírozási ügyletek lebonyolítására vonatkozik, hanem hosszú távú, szerződésekben szabályozott együttműködésekre, melyek során a résztvevők saját speciális erősségeiket, képességeiket és forrásaikat használják fel a közösség javára.

A sokféleség értékei

A falvak és vidéki térségek sokfélesége már önmagában is gazdagságot és értéket képvisel. De a sokféleséget nemcsak esztétikai szempontból vagy a lehetséges funkciók változatossága miatt kell értékelni, hanem azért is, mert annak birtokában változatosabbak a

lehetőségek az aktuális kihívásokra adható legmegfelelőbb válasz megtalálásához.

A vidékfejlesztés politikájának ezt a sokszínűséget fenn kell tartania, a társadalmi, kulturá-

lis, természeti, táji, és gazdasági változatoság megmaradását elő kell segítenie. Nem kísérletezhet azzal, hogy a vidéki térségeket uniformizálja, vagy a nagyvárosok, és agglomerációik arculatához idomítsa.

4. Tennivalók és a megvalósítás

A vidéki térségek fejlesztése olyan átfogó cselekvési programokat igényel, amelyek tekintetbe veszik a kihívások és nehézségek egymással szorosan összefüggő voltát, és innovatív távlatokat nyitnak a helyi lehetőségek kiaknázásához. A vidékfejlesztés és falumegújítás területileg integrált megközelítése ehhez hatékony eszközöket kínál.

A feladatokat és a megvalósításhoz szükséges lépéseket a következőkben vázoljuk. A következő felsorolás sorrendje nem prioritási sorrend. A felsoroltak szerinti tennivalók csak egymással kombinálva eredményeznek sikert, a helyszínnek és a helyi állapotoknak megfelelő összetétellel és hangsúlyokkal.

Üzemek és munkahelyek, infrastruktúra

A vidéki térségek óriási jelentőségű szerkezetváltásnak vannak kitéve. Ez sok vidéki térségben a gazdasági teljesítőképesség csökkenéséhez, a foglalkoztatási lehetőségek szűküléséhez vezetett. Ennek következtében sok, dinamikus fiatal hagyja el faluját, és költözik munkahelyet és gazdasági növekedést kínáló térségekbe.

Egy régió életképességét azonban minden esetben annak gazdasági potenciáljával összevetve kell megítélni. A nagy kihívás abban rejlik, hogy a nélkülözhetetlen javakat biztosító gazdasági potenciálokat fenntartható, és ökológiai szempontból is megfelelő módon kell kihasználni.

Ehhez alapvetően a helyi vállalkozások fenntartását és megerősítését kell szorgalmazni, ösztönözni kell az innovatív, új üzemek, főként közepes kézműipari és kisipari vállalkozások, ipari üzemek létesítését a megújuló erőforrások, alternatív energetika, falusi turizmus, egészségügy és más, korszerű szolgáltatások területén.

Konkrétabban:

- A térségi erőforrások hasznosítását végző, magas hozzáadott értéket létrehozó üzemek támogatása.
- Vállalkozók együttműködési hálózatainak kifejlesztése.
- Idegenforgalmi programokkal összehangolt hagyományos kézműipari tevékenységek felélesztése.
- Vonzó, újszerű szolgáltatásokat kínáló inkubátorházak létesítése.
- A családi élet és a munkavállalás követelményeinek összehangolását megkönnyítő foglalkoztatási modellek kifejlesztése.
- Minőségi munkahelyek létrehozása, különös tekintettel a nők foglalkoztatásának speciális igényeire.
- Részmunkaidős munkahelyek támogatása, például multifunkcionális teleházakban.
- Decentralizáció, akár a közösségi szektor egyes területeinek privatizálásával.
- Főiskolai és egyetemi intézmények vidékre telepítése, azok bevonása a falu- és vidékfejlesztésbe.

A vidék gazdaságának általános fejlesztési célja, hogy a mező- és erdőgazdaság,

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

**Tennivalók és
a megvalósítás**

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és
a megvalósítás

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

az ipar, a kézműipar, a szolgáltatások és a turizmus egymással összehangoltan fejlődjenek, lerövidítve a szállítási utakat, elkerülve a környezeti terhelést.

Nagy szükség van ennek megvalósításához a vidéki térségek nagy sebességű adatátviteli hálózati rendszerekkel való ellátására, de ezzel együtt átfogó térségi közlekedési koncepciókat, és a hozzájuk igazított szállítási infrastruktúrát is ki kell építeni.

Mindezek nélkülözhetetlenek a térségi termékek piaci esélyeinek, a munkahelyek elérhetőségének javításához, valamint az idegenforgalmi potenciálok megteremtéséhez.

Mező- és erdőgazdaság

A mező- és erdőgazdasági üzemek sokrétű funkciói a jövőben is nélkülözhetetlenek lesznek a vidéki térségekben.

Közvetlenül és áttételesen megteremtett munkahelyeikkel megteremtik, erősítik a vidék gazdasági bázisát. Szerves részei a falusi közösségeknek. Kiterjedt területeikkel, megművelt földjeikkel a kultúrtáj meghatározói.

Nélkülözhetetlen társadalmi, gazdasági, ökológiai, kulturális teljesítményeik eredményezik a vidéki térségek megtartó képességét. A vidéki térségek élettereinek integrált fejlesztése csak a mező- és erdőgazdasági üzemek aktív közreműködésével képzelhető el.

Fejlesztéseik támogatása az alábbi feladatokra vonatkozóan indokolt:

- Egészséges élelmiszerek megtermelése, feldolgozása és értékesítése;
- A helyi/térségi termékek előállítására és forgalmazására képes társulások kialakítása;
- Újratermelhető nyersanyagok és alternatív energiaforrások előállítása;
- Térségi hálózatokhoz és termelési vertikumokhoz való kapcsolódás;
- A mezőgazdasági turizmus korszerű feltételeinek, kínálatának megteremtése;
- Kommunális és szociális ellátórendszerek szolgáltatásaiban való részvétel;

- Jellegzetes, értékes táji sajátosságok megtartása, fenntartása;
- A vizek, talajok, a levegő egészséges, jó környezeti állapotának biztosítása.

A térségi funkcióik erősítése mellett arra is tekintettel kell lenni, hogy a mező- és erdőgazdasági üzemek a saját térségi határaikon túli piacokon is versenyképességre töreksszenek. Ezt a törekvést is ki kell szolgálni a jó gazdálkodási feltételek megteremtésével, a talajok termékenységének megtartásával, a korszerű mezőgazdasági infrastruktúra rendszerek kialakításával és a birtokrendezés megfelelő lépéseivel.

Csak egy efféle „kettős stratégiával” lehet megfelelni, egyrészt a kultúrtáj hosszú távon fenntartható, területlefedő művelési követelményének, másrészt annak a kihívásnak, amelyet a gyorsan növekvő, sűrűn lakott népességű térségek élelmiszertel való ellátásának igénye jelent.

Táj, talaj, víz és az ökológia

A falusi életminőség lényeges összetevője a szennyezés mentes környezet. A tiszta víz, és levegő, termékeny talajok azonban a városias központok számára is nélkülözhetetlen ökológiai szolgáltatásai a vidéki térségeknek. Egy térség ökológiai minőségének alakulásában a mező- és erdőgazdálkodás kulcsszerepet játszik.

A gazdálkodás gyakorlata azonban nem csak közvetlenül, hanem közvetett módon is hat a környezetre. Felelőssége abban áll, hogy a jó gazdálkodási gyakorlattal fenntartja a kultúrtáját, amely enélkül megsemmisülne. A táji adottságokhoz alkalmazkodó gazdálkodás eredményezi a jellegzetes kultúrtájakat, melyek sokféle élőhelyet biztosítanak az állat- és növényvilágnak. Egyedi tájképeket eredményeznek, melyek, mint üdülőhelyek biztosítják az idegenforgalmi vonzerőt.

A gazdálkodók, mivel a vidéki térségek környezeti állapotának magas szinten való megőrzésében, ökológiai teljesítőképességének erősítésében érdekeltek, nélkülözhetetlen partnerei a falu- és vidékfejlesztőknek.

Az EU agrár-környezetgazdálkodási programjai, kifizetései a gazdálkodóknak épp ez irányú tevékenységeit kívánja hathatósan támogatni.

Ugyanakkor a környezeti értékeinkkel való gondos és takarékos eljárás mód a vizeinket, élelmiszereket, használati javakat fogyasztókkal szemben is követelmény.

A falu- és vidékfejlesztés során a következő tématerületeken szükséges a környezeti tudatosságot erősíteni:

- A természeti javaink kíméletes és takarékos használata, különös tekintettel a talajokra és a vizekre, a mezőgazdálkodás ökológiai irányultságú fejlesztésével;
- Fenntartható földhasználati rendszerek kialakítása;
- A kultúrtáj-fejlesztési programok megvalósítása;
- Védett élőhelyek és hálózataik kialakítása;
- Természetközeli élőhelyek fenntartása az Európai Tájékonvenció elveinek megfelelően, tekintettel a kulturális, ökológiai, mezőgazdasági, társadalmi és gazdasági vonatkozásaikra;
- Decentralizált, a népességszám és a települési költségvetések változásait rugalmasan követni képes ellátórendszerek kialakítása;
- Aktív részvétel a különféle szövetségek hálózataiban (pl. Klímabarát települések stb.);
- A tájjellegű termékek, ökológiai szempontból fenntartható termelési eljárások elterjesztése.

Energia, klímaváltozás

A növekvő mértékű energia és nyersanyag-felhasználás is hozzájárul az egyre fenyegetőbb környezeti problémákhoz, a klimatikus körülmények megváltozásához.

A megoldás két fő irányban mutatkozik, melyek nem egymást kizáró módon, hanem együttesen kínálják a kiutat. Az egyik az energiatakarékosság és az energetikai hatékonyság növelése, a másik pedig a megújuló és megújítható energiaforrások, mint a nap- és szélenergia, biomassza, víz- és geotermikus energia nagyobb arányú felhasználása.

A falu- és vidékfejlesztés számára ökológiai igény a sokfajta, környezetkímélő, térségi szintű energiaellátás, de ez újfajta gazdasági előnyöket is jelent.

Magától értetődően kerülnek előtérbe a környezet- és klímavédelem, valamint a bizonytalan olaj- és gázpiacoktól való függetlenedés szempontjai, ugyanakkor jelentős fejlődési, munkahely-teremtési lehetőségek fakadhatnak az új termékek, szolgáltatások iránti igényekből.

A térségi energia-előállítás legfontosabb szereplői ugyancsak a mező- és erdőgazdálkodás üzemei, de külön figyelmet kell fordítani az élelmiszer-termelési célú és az energetikai célú földhasználat kiegyensúlyozott arányaira.

A megújuló energiaforrások nagy, központi fekvésű létesítményekben való előállítására a hosszú szállítási útvonalak miatt újabb környezetterhelési hatásokkal is járhatnak, és azazal a hátránnyal is, hogy a szállítási energiaigény jelentős részét felemésztheti a hasznos energiamennyiségnek.

A falu és vidékfejlesztés szempontjából a kisebb, térségi rendszerek előnyösek.

Összesítve a következő igények támaszthatók:

- Épületek, gépek és berendezések energetikai hatékonyságának ellenőrzése, javítása, az energiatakarékossági intézkedések támogatása;
- Decentralizált, kistérségi energiaellátó rendszerek létesítése megújítható energiaforrások alkalmazásával;
- Biomassza és mezőgazdasági melléktermékek környezetkímélő előállítására, a külsőenergia-bevitel alacsony szinten tartásával;
- Az erdők védelme és kíméletes művelése annak érdekében, hogy értékes energetikai tartalékai hosszú ideig hasznosíthatók legyenek;
- Az energiatakarékos építést és életvitelt, a közlekedési költségek alacsony szintjét biztosító térszerkezet, településszerkezet;
- A falvak, kistérségi szövetségek együttműködése energetikai autonómiájuk érdekében kihasználható lehetőségeik terén.

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és
a megvalósítás

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és
a megvalósítás

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

Mobilitás, ellátórendszerek

Életünk elhagyhatatlan része a mobilitás, mert tennivalóink különböző helyszíneken zajlanak. A települések és ellátórendszereik kiinduló- és célpontok egyaránt. Az elérhetőségnek és a különböző intézmények közti kapcsolatoknak a közlekedési hálózat az alapja, és egyik leglényegesebb meghatározója az egyes helyszínek értékének, minőségének.

A vidéki térségekben a közlekedési hálózatok jelentősége, az alacsony településsűrűség miatt kialakult nagyobb távolságok miatt kiemelkedően fontos. A tömegközlekedésre, amelyre környezeti előnyei miatt különös figyelmet kell fordítani, az eddigieknél nagyobb feladatok hárulnak, melyek csak ötletes, az egyes településekkel részletesen egyeztetett módon oldhatók meg.

A tömeg- és egyéni közlekedés járműveit növekvő arányban kellene lecserélni korszerűbb, környezetbarát, alternatív technológiájúakra. Az önkormányzatoknak, az iparnak vannak tennivalói, például biogázt is árusító üzemanyag-töltő állomások üzembe állításával, elektromos autók vagy egyéb klímabarát járművek használatának elősegítésével.

Mind ezek alapfeltétele a rövid utakkal, jó hálózati kapcsolatokkal bíró településhálózat kialakítása, mely a mindennapi szükségleteket jelentő áruk szállítását, az orvosi és egyéb korszerű szolgáltatásokat biztosíthatják. Növelhető ezzel a falusi lakosság életminősége, egyes túlterhelt útszakaszok forgalmi terhelése pedig csökkenthető lesz.

Az elérhetőség kérdése gyakran felmerül bizonyos szolgáltatások megtarthatóságával kapcsolatosan is, de a lakosok véleményét, igényeit is szem előtt kell tartani a döntések meghozatalakor. Ugyanakkor a lakosság figyelmét is fel kell hívni arra, hogy bevásárlási, közlekedési szokásaikon is lehet változtatni.

Konkrét tennivalók:

- Megfelelő útvonalak és biztonságos köz-

² Kerékpár-tömegközlekedés. (A fordító)

lekedési kapcsolatok kialakítása a gyalogos és kerékpáros forgalom részére;

- A tömegközlekedés megítélésének javítása, gyorsabb és olcsóbb hálózatok kialakításával;
- P+R és K+R² parkolóhelyek kialakítása;
- Rugalmas szállítási szolgáltatások bevezetése, pl. gyűjtőtaxik, diszklóbuszok rendszerbe állítása;
- A forgalmi dugók csökkentése információs és kommunikációs technológiai fejlesztésekkel;
- A lakosság képzése, tájékoztatása az életmód, a közlekedés és a szolgáltatások korszerű lehetőségeire vonatkozóan.

Település, beépítés

A vidéki népesség a múltban gyakran vett át városi értékmintákat, amivel sok kárt okozott saját kultúrájának. Ez épületeikben is visszatükröződik. Következésképpen, hogy eltűnnek értékes, de a mai családok életvitelének, vagy a korszerű tartástechnológiai igényeknek nem megfelelő régi épületek, új telepek épülnek a települések peremterületein ökológiai értékű zöldterületek elfoglalásával, de közben a településközpontok kiürülnek.

Korszerű épületekre, új építészeti ötletekre van szükség, de ezek nem szakadhatnak el a helyi hagyományokat hordozó építészeti kultúrától.

Figyelni kell a településképre, de új építészeti megoldásokkal ki kell használni az új energetikai lehetőségeket, ugyanakkor korlátozni kell a beépített területek növekedését.

A településfejlesztés és -rendezés kérdései központi jelentőséggel bírnak. Csökkenő népességű vidéki térségekben a régi településrészek rehabilitációja kell, hogy a „zöldmezős” beruházásokkal szemben elsőbbséget élvezzen. Az elvándorlást, kiüresedést nem passzív lemondással kell tudomásul venni, hanem aktív megelőző lépéseket kell tenni.

Egyes esetekben természetesen nincs más megoldás, mint a településből való méltóságteljes kivonulás.

A települések fejlesztésekor a beruházási költségek mérlegelése mellett a fenntartás, az ütemezett felújítások, az üzemeltetés költségeit is tekintetbe kell venni, különösen az utak, víz, szennyvíz és elektromos hálózatok, hulladékkezelés létesítményeinek esetében. Viszonylag sűrű beépítések esetében a kiépült vagy építendő infrastruktúra rendszerek költséghatékonyabban működtethetőek.

A vidékfejlesztés és a falvak megújítása során a következőkre kell koncentrálni:

- Tervszerű, ellenőrzött településfejlesztés, területtakarékos beépítés, a településközpontok fejlesztése, a településökológiai követelményeknek megfelelően;
- A területtakarékos beépítés, a településközpontok fejlesztése ügyében sok haszonnal jár a településközi, kistérségi szintű egyeztetés;
- A lakó és gazdasági funkciójú településrészek fejlesztésének összehangolása;
- Identitás erősítés, nyilvános pályázatok meghirdetése a helyi építészeti hagyományok és a korszerű építészeti nyelv összehangolására, a településkép megőrzésére;
- Korszerű építészeti formák kifejlesztése, megvalósítása;
- A falusias településkép jellemzőinek, a megőrzésre érdemes régi épületállomány megtartása;
- A funkcionálisan elavult, de a településkép vagy a tájkép szempontjából meghatározó jelentőségű, értékes épületállomány kreatív rehabilitációja;
- A beépített és beépítetlen településrészek, a táj összhangjának megteremtése;
- Új beépítendő területek kijelölésekor az energia- és területtakarékos megoldások támogatása;
- A meglévő infrastruktúra-rendszerek értékeinek fenntartása, körültekintő költségvetési tervezéssel;
- Az építésbiológiai szempontok érvényesítése;
- A közlekedést akadályozó beépítések megszüntetése.

Életteli, attraktív településközpontok, megfelelően kialakított közterületek és faluházak képezik a kapcsolatok és kommunikáció legfontosabb színtereit. A vidékfejlesztés és a falumegújítás nem nélkülözheti a találkozó-soknak effajta tereit.

Egyes vidéki térségekben a falusi települések színvonalas lakókörnyezete, a gondozott településkép és a vonzó táj együttesen népszerűvé tették a falvakba való kivonulást. Jelenős fejlődést eredményez, ha az ily módon létrejövő második otthonok lakóit a falu közössége integrálni képes.

Képzés

A képzés ma már többet jelent, mint a gyerekek és fiatalok iskoláztatása. Az iskolában tanultak nem elegendőek, egész életen át tartó képzésekre van szükség (a jó pap is holtig tanul).

Egyre inkább szükségesek a módszertani és a társadalmi beilleszkedést szolgáló képzések.

A személyiségfejlesztő képzések, a fejlesztések közös megvalósítása során zajló tanulás teheti egy falu lakosságát „tanulóközösséggé”.

A falusi iskolákról nem szabad – és semmiképp sem elsősorban – az anyagi kritériumok alapján dönteni. Sokkal inkább azt kell szem előtt tartani, hogy ezek a létesítmények a kulturális, társadalmi találkozások színterei, és mint ilyenek nélkülözhetetlenek. A sokszor egyedüli, utolsó falusi iskola bezárása súlyos veszteséget jelent az egész térségre nézve. Ezt a tényt kell tudatosítani a döntéshozók körében.

Amellett, hogy beszélünk a vidéki térségekben zajló oktatásról, szólni kell a vidéki térségekért szükséges oktatásról is. Ennek jegyében az alábbiak hangsúlyozása szükséges:

- Új oktatási programok kifejlesztésére van szükség a vidéki térségek fenntartható fejlesztése témakörében;
- Olyan kutatási programokat kell indítani, amelyek be tudják mutatni a falvak típusait, jövőbeli funkcióikat és erősségeiket a városias térségekkel összevetve;
- Szakmai továbbképzéseket kell indítani az új termékekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatos minőségbiztosítás követelményeiről, és az új informatikai technológiák használati lehetőségeiről;

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és
a megvalósítás

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és
a megvalósítás

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

- Kommunikációs módszerekre, együttműködési technikákra és konfliktuskezelésre vonatkozó kurzusokat kell indítani.

A tudás megszerzése az internetes hálózatokhoz való hozzáféréssel mindenki számára egyszerűbb, mert helytől és időtől rugalmasan függetlenné teheti a tanulást.

Ez új esélyeket jelent a vidékiek számára ahhoz, hogy a városiakhoz mért hátrányaikat leküzdhessék, mindenekelőtt a szélessávú gyors hozzáférés feltételeinek megteremtésével.

De bármilyen széles körű is tud lenni az interneten keresztül elérhető tudásanyag, nem helyettesítheti a munkacsoportokban, tanulócsoportokban lebonyolítható közös tanulási folyamatokat.

Kulturális és társadalmi identitás

A falu- és vidékfejlesztés egyik fontos célja a falusiak együttélési kultúrájának erősítése.

A társadalmi részvétel, az együttműködés, az önrendelkezés lehetőségeit biztosító intézményekre, lehetőségekre van szükség a polgári öntudat megerősítése érdekében.

Csak ezekkel lehet a lakosság érdeklődését felkelteni és kielégíteni saját életkörülményeik önálló alakítása iránt.

Minden esetben a sajátos helyi és gazdasági adottságokból kell kiindulni.

Ezekre építve fejleszthető ki a vidék kultúrája és a lakosság társadalmi identitása: belülről, jellegzetesen eltérően a városoktól, ahol a kulturális, társadalmi események ezekre specializálódott, professzionális szervezetek irányításával zajlanak.

Sok vidéki térségben önkéntes, társadalmi munkában dolgozó civilek képezik azokat a közösségeket, melyek identitásképző erejükkel válnak a térségük, falujuk nélkülözhetetlen intézményévé.

Az önszerveződő csoportok létrejöttének elősegítése történhet megfelelő helyek,

helyiségek rendelkezésükre bocsátásával, melyek összejöveteleik számára alkalmasak, melyekben az összetartozás érzése, a közösség kifejlődhet. De ugyanígy erkölcsi és anyagi támogatásukról is gondoskodni kell, szerveződések formalizálásának megkönnyítése végett, a „segítek, hogy segíthess magadon” gondolat jegyében.

A fentiekből következően a falumegújítás során a következőkre van szükség:

- Gyerekek, fiatalok és felnőttek számára egyaránt szükséges olyan képzési kínálat összeállítása, mely a történelmi gyökerek megértését, saját térségük jellemzőinek, erősségeinek felfedezését szolgálják;
- Kicsi, falusi óvodák és iskolák profilbővítése oly módon, hogy azok kulturális- és képzőhelyekként megmaradhassanak, akkor is, ha a gyereklétszámok önmagukban kevesek a fennmaradásukhoz;
- Biztosítani kell találkozási, közösségi tereket meglévő, vagy erre a célra kialakított épületekben, köztereken;
- Támogatni szükséges a helyi szintű munkaközösségek, csoportok, egyesületek, informális hálózatok létrejöttét;
- Ösztönözni kell a lakosság aktív részvételét a közvetlen környezetüket érintő tervek készítésében, döntések meghozatalában;
- Törekedni kell arra, hogy a helyben lakó, kiemelkedő személyiségek, politikusok, művészek, gazdasági és kulturális szakemberek is részt tudjanak venni a községi közéletben;
- Hasznos, ha a helyi csoportok az illetékeségi körükbe tartozó döntési feladatokat is kaphatnak;
- Támogatni kell a helyi csoportok rendezvényeit, ünnepeiket, különösen azokat, amelyeket közösen szerveznek az egész község céljaiért;
- Az egyesületek együttműködését településeken túlnyúló közös programjaik szervezésében kiemelten támogatni kell;
- A hagyományörző és az újdonságokat kínáló rendezvények megfelelő arányát tudatosan tervezni kell, hogy se az örökség ápolása iránti, sem pedig a mai kulturális vagy sport iránti igények kielégítése ne sikkadhasson el.

Egyesületek, különféle érdekközösségek és a lakossági kezdeményezések egyéb formái,

tevékenységeikkel igen előnyösen szolgálhatják a falusi életminőség javulását, mindenkinek alkalmat kínálva arra, hogy magát is aktivizálja. Azoknak, akik fontolgatják, hogy falura költözzenek-e vagy se, fontos döntési szempont ennek a közösségi aktivitásnak a megléte, illetve hiánya.

A falusi közösség élénksége így közvetett módon is befolyásolja a fejlődés esélyeit, új lehetőségeket kínálva az idegenforgalmi kínálat, a helyi ellátás gazdagításához.

A megélt együttlét

Az élet a falvakban is változóban van. Fiatalok és idősebbek már alig-alig élnek egy fedél alatt. De a falu szociális ellátórendszere mégiscsak működik a legtöbb helyen, nem utolsósorban az élénk egyesületi életnek köszönhetően, amely gyakran az egyedüli tartóoszlopa a falusi mindennapoknak. Olyan előny ez, amely veszélyt is rejteget, leginkább azt, hogy a kevésbé aktív lakossági csoportok kimaradhatnak az egyesületek kínálta lehetőségekből. Külön figyelmet kell szentelni emiatt a közösségek peremén élőkre.

Bátorítani kell a nőket, hogy vegyék észre és vállalják az adódó, felelősségteljes állásokat, vezetői pozíciókat. Ez csak akkor fog sikerülni, ha ehhez társadalmi támogatást

és családi bátorítást is kapnak. A nemek közötti esélyegyenlőség szempontjai mellett ez amiatt is fontos, mert a vidéki térségekben is gondoskodni kell a nyugdíjjal, a kockázatmentes, méltóságban eltölthető öregségről. Nagy szükség van a fiatalok speciális igényeinek figyelembevételére és a családok erősítésére is.

Az újonnan betelepülőkkel, bevándorlókkal, nehezen beilleszkedő, egyedi bánásmódot igénylő személyekkel szemben különleges figyelemmel kell lenni.

A falu- és vidékfejlesztés során ezért fontos feladat az emberek közti viszonyok erősítése. Az ebből fakadó legfontosabb feladatok a következők:

- A családi és a munkahelyi feladatok összehangolását segítő gyerekfelügyeleti szolgáltatások kialakítása;
- Az idősek helyi ellátása annak érdekében, hogy saját otthonaikban maradva lakhassanak;
- Idős személyek faluba költözését elősegítő helyi szolgáltatások, lakáskínálat kialakítása;
- Generációkat összekapcsoló, átfogó szolgáltatásokat, programokat vállaló önkéntesek munkájának elősegítése;
- Az egyedi bánásmódot igénylők (mozgásérültek, fogyatékkal élők) speciális igényeinek kielégítése az építési, és egyéb közösségi beruházások során.

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és
a megvalósítás

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

5. Egyetértés, szándéknyilatkozat

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és
a megvalósítás

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

Az Európai Vidékfejlesztési és Falumegújítási Munkaközösség aktív szerepet kíván betölteni az európai vidéki térségek megtartásában, fejlesztésében. Partnerkapcsolatainak hálózatán keresztül támogatja a falvakat életkörülményeik, gazdasági viszonyaik javításában, minden olyan törekvéseikben, amelyek az életminőség társadalmi, kulturális feltételeinek javulását eredményezi.

Feladatait az alábbiak szerint tudja ellátni:

- Összegyűjti, rendszerezi és közzéteszi a fenntartható falusi, kistérségi fejlődést szolgáló ismereteket, tapasztalatokat, eredményeket;
- Kapcsolatokat, tapasztalatcseréket eredményező találkozókat szervez a vidéki

lakosság és a politikai döntéshozók között, valamint országok, tartományok, térségek és falvak között;

- Ösztönzi a vidéki lakosságot arra, hogy vegyenek részt a térségeiket érintő döntéshozatali folyamatokban, és alakítsák ki saját kezdeményezéseiket körülményeik formálására;
- Erősíti a helyi gyökerekkel bíró, közös kultúrájú és közös történelmű vidéki népesség európai polgárokhoz méltó önértékelését, identitástudatát;
- Közreműködik abban, hogy a vidéki térségek összetársadalmi jelentősége, lakosságának céljai a nyilvánosság, a politika szféráiban is megjelenjenek, elismerést nyerjenek.

Az Európai Vidékfejlesztési és Falumegújítási Munkaközösség tagjai és partnerei vállalják, hogy európai szinten együttműködve, tiszteletben tartva a területi sajátosságokat, minden tőlük telhetőt megtesznek az Irányelvekben megfogalmazott célok politikáikban való érvényesítéséért és azok megvalósulásáért.

A rendes tagok

Helmut Brunner miniszter, Bajor Állami Élelmezésügyi, Mező- és Erdőgazdasági Minisztérium; **Dipl.-Ing. Josef Attenberger, minisztériumi tanácsos**, Bajor Állami Élelmezésügyi, Mező- és Erdőgazdasági Minisztérium, München, Németország • **Hans Niessl, tartományi elnök**, Tartományi Kormány, Burgenland, Eisenstadt; **Dipl.-Ing. Johann Fertl, tanácsos**, Tartományi Kormányhivatal, Burgenland, Eisenstadt; **Ausztria** • **Isabelle Weykmans, miniszter**, Kulturális és Idegenforgalmi Minisztérium, Eupen; **Dieter Gubbels, Kulturális és Idegenforgalmi Minisztérium**, Eupen; (Belgium Németajkú Közössége, Belgium) • **Silvia Pápaiová, elnök**, Jablonov nad Turnou (Leaderregió, Kras, Szlovákia) • **Romain Schneider miniszter**, Mezőgazdasági,

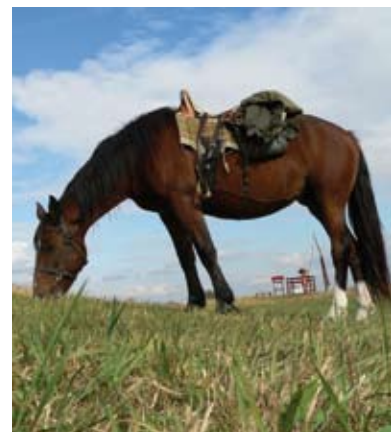
szőlészeti és vidékfejlesztési Minisztérium, Luxemburg; **Charles Konnen, igazgató**, Nemzeti Földrendezési Hivatal (O. N. R.), Luxemburg (Luxemburg) • **Dr. Erwin Pröll, tartományi elnök**, Alsó-Ausztria Tartományi Kormány, St. Pölten; **Dipl.-Ing. Bernhard Haas**, Alsó-Ausztria Tartományi Falufejlesztési Kormányhivatal, Krems an der Donau, Ausztria • **Stanislaw Longawa, vajdasági elnökhelyettes**, Wrocław; **Bogusław Wijatyk, igazgató**, Vajdasági Hivatal, Wrocław, Alsó-Szilézia, (Lengyelország) • **Ryszard Wilczyński, vajdasági elnök**, Opole; **Ewa Wróbel**, Vajdasági Hivatal, Opole (Lengyelország) • **Frank Kupfer, miniszter**, Szászországi Környezeti és Mezőgazdasági Minisztérium, Drezda; **Volker Menzel**, Szászországi Környezeti és Mezőgazdasági Minisztérium, Drezda, (Németország) • **Direktor Manfred Bötsch**, Szövetségi Mezőgazdasági Hivatal, Bern; **Jörg Amsler**, Szövetségi Mezőgazdasági Hivatal, Bern (Svájc) • **Ladislav Ambró, igazgató**, Környezetvédelmi Minisztérium, Pozsony, Bratislava; **Ivona Cimermanová**, Környezetvédelmi Ügynökség Besztercebánya, Banská Bystrica (Szlovákia) • **Dr. Milan Pogacnik, miniszter**, Mező- és erdőgazdasági, élelmezésügyi Minisztérium, Ljubljana; **Janja Kokolj-Prosek**, Mező- és erdőgazdasági, élelmezésügyi Minisztérium Ljubljana (Szlovénia) • **Mag. Franz Voves, tartományi elnök**, Steiermark, Tartomány Kormány, Graz; **Hermann Schützenhöfer, tartományi elnökhelyettes**, Steiermark, Tartomány Kormány, Graz; **Ingrid Moder**, Steiermark Tartományi Kormányhivatal, Graz (Ausztria) • **Dr. Michl Laimer, tartományi tanácsos**, Dél-Tirol, Tartomány Kormány, Bozen; **Anton Aschbacher**, Dél-Tirol, Tartomány Kormány, Bozen (Dél-Tirol, Olaszország) • **Jürgen Reinholz, miniszter**, Tübingia, Mezőgazdasági, erdészeti, környezet- és természetvédelmi Minisztérium, Erfurt; **Bernd Gressler, építésügyi igazgató**, Tübingia, Mezőgazdasági, erdészeti, környezet- és természetvédelmi Minisztérium, Erfurt (Németország) • **Günther Platter, tartományi elnök**, Tirol, Tartomány Kormány, Innsbruck; **Nikolaus Juen, tanácsos**, Tirol, Tartományi Kormányhivatal, Innsbruck (Ausztria) • **Rostislav Vondruska, miniszter**, Területfejlesztési Minisztérium, Prága; **Miroslava Tichá**, Területfejlesztési Minisztérium, Prága (Csehország) • **Dr. Szaló Péter, helyettes államtitkár**, Belügyminisztérium, Budapest; **Madaras Attila, szakmai főtanácsadó**, Belügyminisztérium, Budapest (Magyarország) • **Mag. Karlheinz Rüdissler, tartományi tanácsos**, Vorarlberg, Tartományi Kormány, Bregenz; **Dr. Wilfried Bertsch**, Vorarlberg, Tartományi Kormányhivatal, Bregenz (Ausztria).

Tiszteletbeli tagok

Helmut Wallner, polgármester, Községi Hivatal, Hinterstoder (Ausztria) • **Dr. Michael Schaloske**, Düsseldorf, Európai Vidékfejlesztési Képzési Fórum • **Rainer Beckedorf, elnök**, Hannover, Tartományok-közi Vidékfejlesztési Munkaközösség, Németország.

Támogatók, partnerrégiók

Dieter Posch, miniszter, Hessen, Gazdasági, közlekedési és vidékfejlesztési Minisztérium, Wiesbaden; **Klaus Schüttler, tanácsos**, Hessen, Gazdasági, közlekedési és vidékfejlesztési Minisztériuma, Wiesbaden; (Németország) • **Uwe Scheuch, tartományi elnökhelyettes**, Karintia, Tartományi Kormány, Klagenfurt; **Peter Fercher, tanácsos**, Karintia, Tartományi Kormányhivatal, Klagenfurt; (Ausztria) • **Karl Peter Bruch, miniszter**, Belügyi és sportminisztérium, Mainz; **Franz Kattler, tanácsos**, Belügyi és sportminisztérium, Mainz; (Rheinland-Pfalz, Németország) • **Doraja Eberle, tanácsos**, Tartományi Kormány, Salzburg; **Peter Haider**, Lakásügyi és Területrendezési Intézet, Salzburg, (Ausztria).

Bevezetés,
a vidéki Európa

Célok, ajánlások

Módszerek, stratégiák

Tennivalók és
a megvalósítás

Egyetértés,
szándéknyilatkozat

